

prof. Kazimierz Pawlak
Akademia Sztuk Pięknych im. E. Gepperta
Wydział Ceramiki i Szkła
Wrocław

Recenzja w postępowaniu doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych
i konserwacji dzieł sztuki pracy doktorskiej autorstwa mgr Marzeny Wilk
przygotowanej pod opieką promotorską dr hab. Andrzeja Kałuckiego, prof. UMK
na studiach doktoranckich

W
SZKOLE DOKTORSKIEJ NAUK HUMANISTYCZNYCH, TEOLOGICZNYCH
I ARTYSTYCZNYCH
UNIwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Tytuł rozprawy doktorskiej:

MEGALITY.

OBIEKTY NEONOWO-SZKLANE WYKONYWANE TECHNIKĄ FUSINGOWO-SLUMPINGOWĄ

Poniższa recenzja została przygotowana na podstawie otrzymanej dokumentacji, na którą składały się:

- wydrukowany egzemplarz pracy doktorskiej (część opisowa rozprawy doktorskiej)
- dokumenty elektroniczne - praca doktorska, portfolio i dokumentacja fotograficzna obiektów

Informacje o doktorantce

Wykształcenie

Mgr Marzena Wilk ukończyła z wyróżnieniem studia magisterskie (2014-2019) na kierunku Malarstwo (specjalność główna Malarstwo w Architekturze - Pracownia Witrażu i Szkła Artystycznego) na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prawie równocześnie była studentką studiów magisterskich na kierunku Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki (specjalność Konserwacja i Restauracja Malarstwa i Rzeźby Polichromowanej), które ukończyła w 2024 roku.

Po uzyskaniu pierwszego dyplomu magisterskiego w 2019 roku rozpoczęła studia doktoranckie w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych, Teologicznych i Artystycznych Academia Artium Humaniorum w macierzystej uczelni, które finalizuje przygotowaną właśnie pracą doktorską.

Praktyki zawodowe

Kandydatka od 2018 roku sukcesywnie podnosi swoje kwalifikacje artystyczne i zawodowe. Uczestniczyła w następujących praktykach: Huta Szkła Artystycznego w Olsztynku (2018); Pracownia Artystyczna ARCHIGLASS (2018); Pracownia Konserwacji Witraży na Wydziale Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu (2018); Pracownia Witraży Artystycznych w Toruniu (2018-2021); firma EMO-NEON sp. jawna w Częstochowie (2023)

Działalność dydaktyczna i popularyzatorska

Z załączonych informacji o działalności dydaktycznej dowiadujemy się, że od 2024 roku mgr Marzena Wilk została zatrudniona na stanowisku asystenta w Katedrze Malarstwa Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Prowadzi samodzielnie i współprowadzi zajęcia: *Techniki witrażu i Techniki ścienne* dla studentów I roku kierunku Malarstwo; przedmiot *Malarstwo w architekturze* (witraż i szkło

artystyczne) dla studentów II-IV roku kierunku Malarstwo oraz *Witraż i szkło artystyczne* dla studentów II roku 2. st. kierunku Architektura Wnętrz.

W ramach praktyki doktoranckiej prowadziła w roku akademickim 2020/2021 zajęcia w zakresie nauczania przedmiotów *Techniki witrażu, Szkło artystyczne w architekturze oraz Malarstwo sztalugowe* dla studentów Wydziału Sztuk Pięknych UMK.

Ważnym wydarzeniem w propagowaniu sztuki szkła było współorganizowanie, w ramach ustanowionego przez ONZ *International Year of Glass 2022*, 4 wystaw (w tym dwóch międzynarodowych, z których jednej mgr Marzena Wilk była kuratorem). Wystawom towarzyszyły pokazy kreacji szkła w płomieniu palnika gazowego, prezentowane przez artystów z Polski i Anglii. Wszystkie wydarzenia miały miejsce w Toruniu.

Udział w sympozjach i projektach artystycznych

Warte podkreślenia jest wieloletnie zaangażowanie mgr Marzeny Wilk w krajowe i zagraniczne projekty artystyczne oraz sympozja, organizowane w obszarze szkła artystycznego.

W 2019 roku uczestniczyła w międzynarodowych warsztatach szkła *Connection*, zorganizowanych w mini hucie szkła przy Wydziale Ceramiki i Szkła wrocławskiej ASP, dla pedagogów i studentów z Czech, Słowacji, Węgier, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Polski. W 2020 roku była uczestnikiem krajowego sympozjum przygotowanego w Ośrodku Plenerowym Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, z udziałem artystów-pedagogów z Akademii Sztuk Pięknych z Wrocławia, Warszawy, Gdańska i Uniwersytetów z Torunia i Poznania. Celem spotkania była wymiana doświadczeń dydaktycznych i artystycznych w nauczaniu projektowania witrażu i malarstwa ściennego oraz szkła artystycznego. Kandydatka zdobywała kolejne doświadczenia w realizacji szkła formowanego przy piecu szklarskim, podczas pleneru w Hucie Szkła Artystycznego w Olsztynku, w 2022 roku.

Przez kolejne dwa lata w 2023 i 2024 roku aktywnie włączyła się do przygotowań i udziału w *The Venice Glass Week* w Wenecji, gdzie działający w Polsce Związek Artystów Szkła zaprezentował akcje artystyczne pod wspólnym tytułem *Glass and Voice*.

Wystawy indywidualne i grupowe

Od czasu swojego pierwszego dyplomu magisterskiego w 2019 roku przygotowała i przedstawiła 9 wystaw indywidualnych w tym 2 zagraniczne (2019 - *Artifex Vitri*, Torhaus Galerie, Getynga, Niemcy; 2023 - *Erstarte Fantasie*, Galerie Alte Feuerwache, Getynga, Niemcy).

Brała udział w 21 wystawach grupowych w kraju i zagranicą. Do ważniejszych wystaw zagranicznych możemy zaliczyć: 2018 - *Architecture and Landscape of Florence*, Fundazione Romualdo del Bianco, Florencja Włochy; 2023 - *International Biennale of Glass*, Narodowa Galeria Kwadrat, Sofia, Bułgaria; 2023 - *The Ice Furnace*, Galeria Castello, Wenecja, Włochy; 2024 - *Evolution*, Wilhelm Hallen, Berlin, Niemcy (Glass Art Society Conference); 2024 - *Milano Vetro - 35*, Muzeum Zamek Sforzów, Mediolan, Włochy.

Praca doktorska

Praca pisemna zawiera 74 strony i jest podzielona na wstęp, trzy rozdziały, z których trzeci *Moje Megaloty przykład sztuki rzeźbiarsko-malarsko-świełnej*, złożony z podrozdziałów *Neony, Obrazy i Megalityczne obiekty neonowo-malarskie*, stanowi opis zestawu prac artystycznych przygotowanych do doktoratu. Zakończenie części opisowej rozprawy doktorskiej stanowi krótkie podsumowanie oraz bibliografia składająca się z 12 pozycji książkowych i 8 wskazań źródeł internetowych oraz spis 87 ilustracji, które zajmują łącznie około 38 stron z całości pracy.

We wstępie autorka informuje, że "Głównym celem badawczym było przeanalizowanie możliwości neonowych realizowanych w szkłe termoformowanym - jako element wewnętrzny lub zewnętrzny, będący spójną częścią obiektu" co rozumiem, że badała możliwości wprowadzenia świecących, neonowych elementów do swoich, inspirowanych megalitami, kompozycji, w których neon pojawia się wewnątrz i zewnątrz. Dodaje również, że "Podczas analizy tego zagadnienia poszukiwałam nowych efektów malarskich, co wpłynęło na rozwój drugiego celu badawczego, jakim było wtapianie metali (folii miedzianych, aluminiowych czy mosiężnych) w szkła".

Z załączonej w portfolio dokumentacji można wywnioskować, że mgr Marzena Wilk zainteresowała się wykorzystaniem neonu już w 2020 roku, kreując serię obiektów pod wspólnym tytułem *Chmury* (il. nr 30), a pierwsze obrazy z metalowymi foliami zamkniętymi termicznie pomiędzy taflami szkła powstały w 2021 roku (il. 33 i 34). Do tych faktów chciałbym powrócić w dalszej części mojej recenzji, po odniesieniu się do dwóch pierwszych rozdziałów dysertacji.

W rozdziale *Megalithy jako pierwotne, magiczne źródło sztuki* autorka przedstawia krótki zarys powstania, między IV, a II tysiącleciem p.n.e., sztuki megalitycznej (z jęz. greckiego *megas* - wielki, a *lithos* - kamień), do której należą menhiry, dolmeny, kromlechy, aleje i kręgi kamienne z najsłynniejszym znajdującym się w południowej Anglii, w Stonehenge. Opisuje ich magiczne i kultowe znaczenie, pełne symboliki cyklów życia, mocy i nadprzyrodzonych sił. Z wielości podanych przykładów wybiera dla siebie menhiry (z jęz. celtyckiego *men* [mean] - kamień, a *hir* - wysoki), które stały się, jak pisze "głównym motywem odzwierciedlonym przeze mnie w szkłe, [a] które były długimi kamieniami, stawianymi najczęściej pionowo". Te wysokie kamienne twory będzie poddawała autorskiej interpretacji, by finalnie przedstawić do oceny, obok cyklu szklanych obrazów, 4 instalacje ze szkła termoformowalnego połączonego z neonem.

W dalszej części rozdziału opisuje zabytki kultury egipskiej, greckiej i rzymskiej, w których doszukuje się symboliki sztuki neolitycznej w kamiennych kolumnach, stelach czy obeliskach. Na końcu odnosi się do współczesności, przytaczając pojedyncze przykłady wykorzystania symboliki megalitów w popkulturze (film) i sztuce (tajemniczy megalit/monolit ustawiony przez nieznanego autora na pustyni Utah w USA).

Drugi rozdział pt. *Przykłady współczesnych rozwiązań artystycznych w szkłe wielkoformatowym i neonie* mgr Marzena Wilk rozpoczyna od przedstawienia ikonicznych, dla szkła artystycznego, postaci Stanisław'a Libensky'ego i Jaroslavy Brychtovéj - czechosłowackiego, rodzinnego duetu twórców działających od drugiej połowy lat 50. XX wieku. Bez ich monumentalnych szklanych kompozycji i rzeźb, nagradzanych na wielu międzynarodowych konkursach i wystawach, realizowanych w nowatorskiej technice topienia szkła w specjalnych formach, sztuka szkła nie osiągnęłaby dzisiejszej pozycji i mnogości artystów mierzących się z podobnymi wyzwaniem. I choć współcześni artyści z Czech są nadal mistrzami w kontynuacji tej tradycji to tuż za nimi znajduje się cała plejada artystów z innych krajów, a dzisiejsza technologia i materiały pozwalają odkrywać nowe możliwości realizacji szkła artystycznego z wykorzystaniem technik piecowych.

Kolejnym, wybranym artystą jest amerykańczyk Dale Chihuly, twórca monumentalnych, modularnych instalacji tworzonych z elementów szkła hutniczego. Wydmuchiwanie przy piecu szklarskim z płynnego szkła fantazyjne, florystyczne i wielokolorowe formy wykorzystywane są do budowy instalacji, które mistrz umieszcza na przykład w historycznej zabudowie miast (Jerozolima i Wenecja) czy współczesnej architekturze oraz ogrodach. Jego szklane kompozycje, często połączone z neonem, wypełniają wnętrza współczesnych budynków, prywatne rezydencje, a także sale teatralne i operowe, tworząc specyficzną i rzadko spotykaną szklaną scenografię, pomiędzy elementami której poruszają się tancerze i aktorzy. Najlepszym przykładem jest scenografia do opery Béli Bartóka *Zamek Sinobrodego*, wystawianej w Ohio, USA przez The Columbus Symphony w 2020 roku. Innym przykładem wykorzystania neonu przez Dale Chihuli'ego, jest podana przez mgr Marzenę Wilk, instalacja *Botanical Garden* (il. 10), która była jedną z 20 instalacji rozmieszczonych w Ogrodzie Botanicznym w Nowym Jorku w 2017 roku.

Następnie kandydatka przechodzi do przedstawienia dwóch, wybranych twórców wielkoformatowych instalacji architektonicznych, do których zalicza - Tomasza Urbanowicza z Polski i Udo Zembok'a - artystę urodzonego w Niemczech i aktualnie żyjącego i tworzącego we Francji. Jeden i drugi realizują swoje obiekty we własnych studiach, wyposażonych w specjalistyczne piece elektryczne, pozwalające zgrzewać i termoformować tafle szkła dużych formatów, gdzie wielkość pojedynczego, kształtowanego elementu może osiągać rozmiar 3 metrów.

Studio ARCHIGLASS prowadzone we Wrocławiu przez Tomasza Urbanowicza, z wykształcenia architekta, tworzy obiekty ze szkła dedykowane w większości architekturze. Do sztandarowych przykładów należą między innymi: szklana elewacja centrum hotelowo-usługowo-apartamentowego

Just In Center przy ulicy Krawieckiej 1-3 we Wrocławiu (2009), która nawiązuje do historycznej zabudowy i stojącego tu przed wojną neobarokowego budynku Cesarskiej Poczty Głównej; *Duch Palatium* Ostrów Tumski, Poznań (2021) szklana instalacja zbudowana z nieomal 200 elementów ważących łącznie 13 ton, upamiętniająca siedzibę Mieszka I i jego żony Dobrawy; monumentalne, ponad 8 metrowe elementy ze szkła i stali fontanny *Zdrój* w Parku Miejskim w Miechowie (2021) czy szklane rzeźby, jak wspomniana przez autorkę kuliasta kompozycja *Zjednoczony Świat*, umieszczona na dziedzińcu Parlamentu Europejskiego w Strasburgu (2004) i najnowsza instalacja *Pomnik Żołnierzy Wyklętych* odsłonięta w 2024 roku we Wrocławiu. Udo Zembok, który przy realizacji swoich monumentalnych instalacji ze szkła z pewnością sięga po metody przemysłowe, jest znakomitą przykładem wybranym przez mgr Marzenę Wilk do zilustrowania Jej fascynacji szkłem termoformowalnym. Tym bardziej, że Zembok ujawnia, prawie we wszystkich kreowanych obiektach, swoje malarskie wykształcenie. Sam podaje na stronie internetowej <https://zembok.com/about>, że: "szybko zdał sobie sprawę, iż szkło jest idealnym medium do pracy. Pozwala na aktywację kolorów w jego wnętrzu przez światło, dzięki czemu oko może dostrzec pełną głębię koloru. Zdawał sobie również sprawę, że to przezroczyste medium może stworzyć przestrzeń kontemplacyjną, podobną do tej na obrazach Rothko, ponieważ w pewnym sensie szkło zawiera kolor, a kiedy światło pada na nasyoną kolorem szybę to kolor staje się światłem, a światło staje się kolorem – wartości te są nierozłączne". Mgr Marzenę Wilk także fascynuje światło, kolor i transparentność (witraże), ale również kolor zamknięty w szkłe, odbity od szklano-metalicznych powierzchni Jej obrazów i obiektów wzbogaconych o neon i jak sama pisze: "W przypadku moich megalitów światło utożsamiane jako neon, jest silnym symbolem odnoszącym się do prehistorycznego kultu słońca".

Ponieważ kandydatka, w swoich artystycznych działaniach, zbliża się charakterem do twórczości głównie dwóch ostatnich, opisywanych artystów to czuję pewien niedosyt w doborze innych, równie interesujących twórców. Chciałbym zarekomendować poznanie twórczości Steve Tobin'a, o którym w internecie [<https://stevetobin.com>] znajdziemy informację, że: "jest amerykańskim artystą konceptualnym, cenionym za swoje ekspansywne rzeźby i przełomowe techniki wykorzystujące brąz, stal, kamień, szkło i ceramikę. Znany z łączenia skoncentrowanej na naturze filozofii aksjomatycznej z procesami przemysłowymi, Tobin od lat 80. stoi na czele wspierania transformacji egzystencjalnej i świadomości ekologicznej". Kandydatka z pewnością znajdzie bliskie z nim podejście do problemów współczesnego świata, bo jak sama pisze: "Współczesna technika doprowadziła do wytworzenia nowego, nienaturalnego środowiska, które w coraz większym stopniu staje się kontekstem życia człowieka. Wchłania ono przestrzeń naszej przyrody, by na przestrzeni czasu zastąpić je syntetycznymi twórcami. (-) Być może najbliższe dekady ekspansji środowiska technicznego wytworzą nowy kontekst życia na Ziemi, który bezpowrotnie zmieni istotę życia człowieka oraz otaczającego go świata".

Zamykając ten krótki filozoficzny wątek powróćmy do sztuki i twórczości Tobina, a dokładnie jednej z jego artystycznych, szklanych instalacji pt. *Drzwi*, zrealizowanej na początku lat 90. XX w., umieszczonej i zdokumentowanej fotograficznie w jaskini. Te menhiry Steve Tobina powinny stać się bliskie poszukiwaniom mgr Marzeny Wilk.

Natomiast z rozrastającej się w szybkim tempie grupy artystów zajmujących się Plasma Art'em wybrała sylwetki trojga artystów - Amerykanina Waynea Strattman'a, Angielkę Laurę Hart i Amerykankę Keith Lemley. Pierwszy to weteran sztuki neonu i plazmy z wykształcenia inżynier, właściciel firmy produkującej między innymi plazmowe wyświetlacze oraz neonowo-plazmowe lampy i rzeźby. Chętnie dzieli się swoją wiedzą organizując warsztaty i wydając publikacje dotyczące tej trudnej i skomplikowanej techniki. Jego świetlne obiekty zachwycają barwnymi efektami uzyskanymi poprzez stosowanie odpowiednich mieszanek szlachetnych gazów i niespodziewanymi plazmowymi wyładowaniami wewnątrz szklanych elementów, budującymi wokół obiektu tajemniczy nastrój. Jakże inne odczucia budzą w nas obiekty Laury Hart, będące hołdem dla niezliczonych odmian kwiatów storczyka. Autorka realizuje w dużej skali szklane elementy płatków kwiatowych, imitując ich naturalny kolor i ubarwienie, składa je zgodnie z budową oryginalnego kwiatu i w niektórych kompozycjach wieńczy całość rozświeconymi, neonowymi pręcikami.

Z zamieszczonych przykładów, dla mnie osobiście, najbardziej interesujące są instalacje Keith Lemley. Łączy w nich modernistyczny design, różnorodność materiałów i struktur oraz najważniejsze - neony, których światło wypełnia przestrzeń, często emanuje poza instalację lub odwrotnie, oplata dosłownie i w przenośni jej elementy.

Zabrakło mi w tej grupie przedstawicielki Polski, której twórczość jak sądzę, jest znana kandydatce choćby z licznych kontaktów z Wydziałem Ceramiki i Szkła wrocławskiej ASP. Mam na myśli dr Kamilę Mróz, która staje się rozpoznawalną, polską przedstawicielką Plasma Art'u. Ma za sobą liczne międzynarodowe wystawy, sympozja i udział w konferencjach, na których prezentuje swoje artystyczne obiekty. Od czasu dyplomu magisterskiego i podjęcia studiów doktoranckich poszerza swoją techniczną i praktyczną wiedzę w realizacji neonowych elementów ze szkła borokrzemowego, ich łączenia, zatapiania elektrod, uzyskiwania próżni i zamykania całości po wprowadzeniu szlachetnych gazów. Coraz częściej w jej obiektach pojawia się plazma, tworząca tajemnicze, wewnętrzne, świetlne struktury reagujące na zewnętrzny dotyk szklanej bańki.

Ostatni rozdział *Moje megality - przykład sztuki rzeźbiarsko-malarsko-świetlnej* jest niejako opisem magisterskich/podyplomowych doświadczeń kandydatki, która jeszcze przed dyplomem została urzeczona technikami formowania szkła przy piecu szklarskim oraz formowania z wykorzystaniem elektrycznych pieców do zgrzewania i kształtowania szkła. Píše, że: "W trakcie realizacji dyplomu uzmysłowiłam sobie, iż szkło artystyczne to dziedzina sztuki, która musi być wsparta przez dużą wiedzę techniczno-technologiczną i empiryczne doświadczenie". Jako praktyk z ponad czterdziestoletnim doświadczeniem potwierdzam te słowa i muszę dodać, że dotyczą one także projektowania i realizacji szkła użytkowego, i jak sądzę odnoszą się również do innych przykładów szeroko pojętej dziedziny sztuk plastycznych.

Droga, w którą wyruszyła mgr Marzena Wilk przyniosła Jej sukcesy i satysfakcję z wykreowanych kolejnych, szklanych dzieł i poznanych nowych technik. Odnośnie technicznych eksperymentów nie obyło się bez porażek i rozczarowań, jak choćby przy próbie wykorzystania do budowy artystycznego neonu jednego z hutniczych elementów wcześniejszej instalacji *Trawy*. Jak píše: "Eksperyment zakończył się połowicznym sukcesem - szkło rzeczywiście zaświeciło, jednak uzyskany efekt był niewystarczający". Druga próba polegała na zgrzaniu dwóch elementów szkła float, tak by pozostawić między nimi pas pustej przestrzeni i do obu końców "wkleić" elektrody. W czasie tworzenia próżni w zamkniętej już przestrzeni doszło do odklejenia jednej z elektrod, co uniemożliwiło zakończenie eksperymentu, a dalsze prace zostały wstrzymane. Nie pomogły konsultacje z Markiem Ditzler'em artystą współpracującym z Wayne Strattman'em i jego sugestie, by najpierw dokładnie zbadać kompatybilność [zgodność] rodzajów szkła przed "wklejaniem" elektrody do elementu ze szkła termoformowalnego. Szkoda, że nie wykonano dokumentacji fotograficznej obu eksperymentów (co zaznaczono w pracy), bo wyjaśniałoby to na czym polegał zabieg "wklejania" elektrod. Możemy się tylko domyślać, że na zespoleniu/wgrzaniu z pomocą palnika gazowego elektrody do przygotowanego otworu w szkłe hutniczym lub termoformowalnym.

Żałuję też, że przy fotografiach elementu i całej instalacji neonowej *Chmury* z 2021 roku (il. 29 i 30) zabrakło opisu, gdzie zostały zrealizowane neony i jaki był udział samej kandydatki w ich kształtowaniu, bo jak można się domyślić pomocą techniczną służył, wymieniony trzykrotnie w całej pracy, Pan Jarosław Krajnik z Pracowni Obróbki Szkła Laboratorium Wydziału Chemii UMK w Toruniu. Podobne pytanie dotyczy wykonania neonów do megalitycznych obiektów zestawu prac doktorskich - czy każdy z elementów był kształtowany w płomieniu palnika, uzbrajany w elektrody i napełniany neonem? Jaki był wkład samej doktorantki w ich przygotowanie? Na stronie 38 znajdujemy tylko krótką informację, że: "Proces realizacji neonów odbył się we współpracy z Panem Jarosławem Krajnikiem...". Niestety aby otrzymać odpowiedzi na te i inne pytania pozostaje nam czekać do momentu spotkania komisji doktorskiej z kandydatką do stopnia doktora sztuki.

Zanim przejdę do opisanych w pracy doktorskiej megalitycznych obiektów neonowo-malarskich, chciałbym odnieść się do przygotowanej serii obrazów, stanowiących jedną z części całości doktoratu. Prezentowany zestaw 8 szklanych obrazów, z metalowymi inkluzjami, obejmuje po dwa obiekty zrealizowane od 2021 do 2024 roku. Obok wartości artystyczno-wizualnych są one także zapisem

techniczno-technologicznych etapów poszukiwań autorki w obszarze zatapiania/zgrzewania pomiędzy taflami różnego rodzaju szkła, cienkich arkuszy blach i folii z miedzi i aluminium, wzbogaconych elementami stalowych czy mosiężnych siatek. Bardzo interesujące są kolorystyczne efekty uzyskane na miedzi, która w zależności od ilości powietrza [tlenu] zamykanego pomiędzy taflami szkła w procesie zgrzewania, utlenia się przybierając odcienie od czerni i szarości do głębokiej miedzianej czerwieni. Przygotowując odpowiednio krzywą wypału i stosując chemiczne środki można nauczyć się sterować tym procesem i uzyskać także typową dla miedzi zieloną patynę.

Grubo nałożone metalowe folie dają efekt zmarszczeń i fal, a dodatkowo przygotowane podłoże, przy wypale w technice slampingu, wprowadza plastyczny akcent trzeciego wymiaru. Poświęcam szerszy akapit technologii i eksperymentom, bo wiem jak ważne dla każdego z artystów szkła jest poszukiwanie indywidualnego środka wyrazu i nadania swoim pracom osobistego charakteru. Cieszę się, że mgr Marzena Wilk również to docenia i obserwuje, wspominając, że: "W trakcie moich licznych eksperymentów zauważyłam, że te same materiały mogą wydobywać zaskakujące i różnorodne efekty, co czyni proces twórczy niezwykle fascynującym" i dodaje: "Efekty, które osiągnęłam (-) były dla mnie inspiracją, zachęcając do dalszych poszukiwań i eksperymentów. Proces tworzenia stał się nie tylko techniczną umiejętnością ale i głębokim dialogiem z materiałem (-) Ta swoista interakcja między metalem a szkłem, stała się dla mnie kolejnym źródłem inspiracji, motywując mnie do odkrywania nowych technologii oraz dążeń artystycznych". Uczestnikom komisji doktorskiej i widzom przygotowanej wystawy pozostawiam ostateczną, artystyczną ocenę obrazów a sam, oceniając wysoko walory tej części doktoratu, chcę uwypuklić postawę kandydatki wyrażoną w przytoczonych cytatach i podkreślającą, że obok bycia artystką prowadzi prace naukowo-badawcze wymagane od każdego pracownika wyższej uczelni.

Ostatnią część doktorskiej dysertacji stanowi opis realizacji megalitycznych obiektów neonowo-malarskich, w których kandydatka zawarła dotychczasowe doświadczenia pozyskane od czasu dyplomu magisterskiego. Jak sama pisze: "Punktem kulminacyjnym mojego projektu było połączenie obrazów, uzyskiwanych przez wtapianie folii metalowych z grą światła neonowego..." i dodaje, że: "Moje dzieła stały się unikalnym połączeniem sztuki malarstwa, rzeźby oraz instalacji..." W mojej ocenie podjęła się odważnego przedsięwzięcia realizacji dużych kompozycji ze zgrzewanych tafli szkła o wysokości od 140 do 270 cm. Część realizowana była w prywatnej, toruńskiej pracowni dr hab. Andrzeja Kałuckiego, a największe elementy w firmie Villa Glass Studio w Krośnie. Autorka nie pisze, czy wszystkie wypały zakończyły się sukcesem (a z doświadczenia wiem, że w technikach piecowych musimy być przygotowani na porażki) i przedstawia nam 4 obiekty-menhiry, zbudowane z trójkątnych i prostokątnych tafli szkła z zatopioną pomiędzy nimi miedzianą folią. W części elementów kształtuje, podczas zgrzewania tafli, przelotowe kanały uzyskane dzięki umieszczeniu pod wierzchnią taflą, dopasowanych długościami kawałków grubego sznura z przędzy ceramicznej. Po całkowitym ostygnięciu szkła usunie sznur i w puste kanały wprowadzi przygotowane neonowe lampy, których zadaniem będzie "wewnętrzne rozświetlenie" części rzeźbiarskiej instalacji. Tak zamierza postąpić w obiektach nr 1, nr 2 (il. 45, 53) i częściowo w obiekcie nr 3 (il. 62). Obiekt nr 4 (il. 74) jest najbardziej imponujący ze względu na swoją skalę (270x90 cm) oraz ciężar 250 kg. Na ekspozycji dwa pionowe, neonowe elementy rozświetlą go zewnętrznym strumieniem światła. Ta kompozycja jest widocznym nawiązaniem do twórczości Udo Zembok'a i jego obiektu pt. *Fusion* (il. 14), ustawionego na placu muzealnym w Sars Poteries we Francji i jest, w moim przekonaniu, hołdem oddanym przez mgr Marzenę Wilk artyście.

W załączonej dokumentacji fotograficznej i na ilustracjach części pisemnej pracy nie zobaczymy niestety, jak wyglądają złożone i rozświetlone obiekty (wyjątek detal il. 55? i fragmenty wcześniejszych realizacji il. 31 i 32). Autorka umieszcza tylko ilustracje wizualizacji czterech instalacji z zamontowanymi neonami i dodatkowe wizualizacje metalowych ram/stojaków. Zaznacza, że: "Ze względu na wagę obiektu nr 4 (-) oraz skomplikowany proces montażu (-) obiekt zostanie złożony w całość dopiero na czas publicznej obrony rozprawy doktorskiej". Zatem wszyscy musimy poczekać do spotkania komisji doktorskiej, by docenić w pełni wykonane obiekty towarzyszące Jej doktoratowi. Zastanawiam się czy sama kandydatka miała już okazję zobaczyć swoje menhiry ustawione

w grupie? Czy zaproponowany układ, wysokich i niskich "szklanych kamieni" oraz wprowadzone neonowe światło spełniły Jej oczekiwania kreacji obiektów neonowo-szklanych?

Na zakończenie życzę mgr Marzenie Wilk, by nie zaniechała, zawieszonych po nieudanych eksperymentach, poszukiwań technicznego i technologicznego rozwiązania, jak zgrzać tafle szkła i uzyskać pomiędzy nimi pustą przestrzeń do wprowadzenia szlachetnego gazu i zakończonego sukcesem, montażu elektrod zamykających w zgrzanym obiekcie próżnię. Odsyłam do twórczości dwóch artystów szkła: Wojciecha Olecha i Amerykanina Matthew Szosz'a. Pierwszy w 2015 roku zaprezentował na wystawie Europejskiego Festiwalu Szkła we Wrocławiu swój obiekt ONAON. To imponujący monument (187x70x37cm) utworzony z tafli szkła, które podczas procesu zgrzewania i styku krawędzi tafli zostały rozdmuchane, z użyciem metalowej rurki, na szerokość 30 cm na prawie całej swojej wysokości. Drugi na swojej stronie internetowej www.matthewszosz.com w zakładce Air Craft prezentuje mniejszej skali realizacje ze zgrzewanego i rozdmuchiwanego szkła. Może te końcowe przykłady dadzą mgr Marzenie Wilk impuls do dalszych artystycznych poszukiwań i ewentualnego wyboru tematu przyszłej pracy habilitacyjnej.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską oraz dorobkiem artystycznym mgr Marzeny Wilk stwierdzam, iż wykazała w niej wiedzę teoretyczną w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Dokumentacja przygotowanej części artystycznej świadczy o jej oryginalności, a podjęte w części opisowej zagadnienia zostały przedstawione logicznie i poprawnie, zgodnie z zasadami przygotowania doktorskiej dysertacji. Jej artystyczne dokonania świadczą o sukcesywnie rozwijanym horyzoncie badawczym i zaangażowaniu w sztukę. Stwierdzam, że przedstawiona rozprawa doktorska spełnia wymogi określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) i popieram wniosek o nadanie mgr Marzenie Wilk stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Wrocław 01.01.2025

prof. Kazimierz Pawlak